

Czy mowa mojego dziecka rozwija się prawidłowo?

Aby znaleźć na nie odpowiedź, należy prześledzić naturalny proces rozwoju mowy, który podzielony został na kilka etapów.

W pierwszym miesiącu życia dziecko za pomocą krzyku przekazuje informacje o swoich potrzebach. Krzyk odgrywa również bardzo ważną rolę w ćwiczeniu narządów mowy i przygotowaniu ich do procesu mówienia.

Dziecko mające dwa, trzy miesiące wydaje przypadkowo powstałe dźwięki: aga, ga, gil, tli, kli, bli, ebw, gha, gla. Nazywamy je głużeniem, guganiem albo gruchaniem. Mogą to być również piski, mlaski i pomruki, które są reakcjami wrodzonymi. Wszystkie te zachowania są nieświadomym treningiem narządów mowy.

Okolo szóstego miesiąca życia dziecko wchodzi w etap gaworzenia. Od głużenia różni się on tym, że ciągi sylab powtarzane są przez dziecko już w sposób zamierzony. Niemowlę naśladuje dźwięki, które najpierw wydało przypadkowo lub te, które usłyszało. Gaworzenie stanowi doskonały trening języka, warg, policzków, podniebienia, ale przede wszystkim trening słuchu. Pojawiają się wówczas dźwięki składające się ze wszystkich polskich samogłosek i kilku spółgłosek. Jeszcze przed ukończeniem pierwszego roku życia dziecko rozumie proste słowa takie jak: mama, tata, lala, pokaż ucho, gdzie jest piłka? Już na tym etapie rozwoju mowy należy zadbać o to, by dziecko piło z kubka i korzystało z łyżeczki próbując smak nowych potraw i napojów. Odstawiamy już butelkę ze smoczkiem. Ma to ogromny wpływ na wykształcenie się nawyku prawidłowego połykania.

Między pierwszym a drugim rokiem życia dziecko potrafi wypowiedzieć kilka prostych wyrazów: mama, baba, tata, to, tu, daj. Pojawiają się także wyrazy naśladujące dźwięki z otoczenia: bee, hau, miau, tu-tu, bum-bum. Dziecko w tym okresie używa wszystkich samogłosek (a, o, e, u, i, y), poza nosowymi. Ze spółgłosek usłyszymy już u niego: b, p, m, bi, pi, mi, w, f, wi, fi, t, d, n, ś, ź, ć, dź, k, g, ch, ki, gi, chi. Pozostałe spółgłoski zastępowane są przez inne, łatwiejsze do artykulacji. Często dziecko wymawia tylko pierwszą sylabę, lub końcówkę wyrazu.

Między drugim a trzecim rokiem życia wzbogaceniu ulega słownik dziecka a mowa się doskonali. Dziecko wypowiada już wszystkie samogłoski ustne i nosowe - a, ę . Ze spółgłosek pojawiają się w tym okresie: s, z, c, dz. Niska sprawność narządów mowy sprawia, że często dziecko wie, jak głoska powinna brzmieć, ale ma trudności z jej artykulacją. Głoski trudniejsze zastępuje więc łatwiejszymi. Na tym etapie rozwoju mowy dziecko buduje 2-3 wyrazowe wypowiedzi. W tym okresie wyłaniają się poszczególne kategorie gramatyczne. Dziecko powinno już wypowiadać głoski: p, b, m, pi, bi, mi, f, w, fi, wi, ś, ź, ć, dź, ń, ki, gi, k, g, ch, t, d, n, l.

Kolejny etap trwa od trzeciego do siódmego roku życia. Nazwany został okresem swoistej mowy dziecięcej. Jest to czas, kiedy dziecko rozwija możliwości językowe poprzez wzbogacanie zasobu słownictwa, poznawanie i stosowanie form gramatycznych, nawiązywanie kontaktów. Mowa dziecka na początku okresu przedszkolnego daleka jest jeszcze od doskonałości. Dziecko zniekształca wyrazy, przestawia głoski i sylaby, upraszcza grupy spółgłoskowe. Powstają wówczas całkiem nowe wyrazy, właściwe tylko dla danego dziecka, np. karetkarz, kawniki, zatelefonić.

Trzylatek powinien wymawiać wszystkie samogłoski, ale możliwe są zamiany: a-o,

e-a, i-y. Ze spółgłosek trzylatek wypowiada już: p, b, m, f, w, ś, ź,ć,dź, ń, k, g, ch, t, d, n, l, ł, j. Około trzeciego roku życia mogą pojawić się głoski: s, z, c, dz oraz sz, ż, cz, dż. Jednakże najczęściej zastępowane są one przez miękkie odpowiedniki: ś, ź, ć, dź. Odnosimy wówczas wrażenie, że dziecko mówi w sposób „pieszczotliwy”.

Czterolatek powinien wymawiać już prawidłowo głoski: s, z, c, dz. Często w wieku 4-5 lat pojawia się głoska r. Głoski: sz, ż, cz, dż czterolatek może wymawiać jak: s, z c, dz. Dziecko czteroletnie buduje coraz bardziej złożone zdania, choć zdarzają się w nich błędy.

Po ukończeniu piątego roku życia dziecko powinno prawidłowo wymawiać głoski : sz, ż, cz,dż. Głoska r, jeśli się nie pojawiła, może być zamieniana na głoskę l (np. korale - kolale), ale nie na głoskę j (np. korale- kojale).

Przez cały okres przedszkolny dziecko doskonali umiejętności artykulacyjne, wzbogaca zasób słownictwa i uczy się budować zdania poprawne pod względem gramatycznym.

Sześciolatek potrafi zbudować prawidłowo wypowiedzi. Używa przy tym właściwie artykułowanych głosek.

Pomimo pewnych reguł występujących w rozwoju językowym, obserwuje się różnice indywidualne. Wpływ na to mają między innymi wrodzone właściwości organizmu i warunki społeczne, w jakich wychowują się dzieci.

W przypadku wątpliwości wskazana jest konsultacja u specjalisty.

Bibliografia:

- G. Demel " Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola"
- B. Dawczak, I. Spychał " Gadające zwierzaki", " Szumki sz,ż,cz,dż"
- M. Dembińska " Domowe zabawy logopedyczne"
- K. Jurkiewicz " A czy wy tak potraficie? - program profilaktyki logopedycznej w Przedszkolu nr 64"
- dr E. Jeżewska-Krasnodębska - materiały z wykładów dla studentów logopedii.